

Sygn. akt III AUa 665/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Krzeczowska- Lasoń (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur SSA Maciej Piankowski
Protokolant:	stażysta Emilia Romanik

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2013 r. w Gdańsku

sprawy A. W.

przeciwko

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji A. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 lutego 2012 r., sygn. akt VII U 3314/11

1.zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do podjęcia wypłaty na rzecz A. W. emerytury od dnia 1 października 2011r.;

2.zasadza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz A. W. kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt III AUa 665/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 września 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z urzędu od dnia 1 października 2011 r. wstrzymał ubezpieczonej A. W. wypłatę emeryturę z uwagi na kontynuację zatrudnienia.

A. W. wniosła odwołanie od powyższej decyzji, żądając przywrócenia nabytego przez nią prawa i kontynuowania wypłaty świadczenia emerytalnego na dotychczasowych zasadach. W uzasadnieniu odwołania wskazała, że przepis, na który powołuje się obecnie ZUS zawieszając wypłatę świadczenia, pozbawia ubezpieczoną nabytych praw i w radykalny sposób zmienia jej sytuację prawną, pomimo tego, że emeryturę przyznano jej zgodnie z obowiązującymi przepisami

i jest to jej niezbywalne, konstytucyjne prawo. Decyzja pozwanego zawieszająca wypłatę świadczenia emerytalnego pozbawia ją praw nabytych wynikających z konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawa, łamie zasady równości wobec prawa, a jednocześnie powoduje, że znalazła się w dużo gorszej sytuacji materialnej, co skomplikowało życie jej i jej rodziny, uniemożliwiając wywiązywanie się z podjętych zobowiązań.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku wyrokiem z dnia 28 lutego 2012 r. oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 19 października 2009 r. przyznał A. W. prawo do emerytury od dnia 1 września 2009 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Jednocześnie wstrzymał wypłatę dotychczas płatnego świadczenia rentowego. Decyzją z dnia 23 września 2011 r. organ rentowy z urzędu od 1 października 2011 r. wstrzymał ubezpieczonej A. W. wypłatę emerytury w związku z kontynuacją zatrudnienia, informując ubezpieczoną, że w celu podjęcia wypłaty emerytury należy przedłożyć świadectwo pracy potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

A. W. zarówno w dniu złożenia wniosku o emeryturę, a następnie przez cały okres jej pobierania pozostawała i nadal pozostaje w zatrudnieniu.

Sąd Okręgowy zważył, że stan faktyczny sprawy był bezsporny, nadto znajduje on potwierdzenie w dokumentach znajdujących się w aktach emerytalnych ZUS, których żadna ze stron nie kwestionowała co do ich prawdziwości i rzetelności. Także i Sąd nie znalazł podstaw by nie dać im wiary.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do zasadności wydania zaskarżonej decyzji i wstrzymania ubezpieczonej A. W. prawa do emerytury z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia u pracodawcy, u którego była zatrudniona przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Stwierdzić trzeba, że ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., nr 257, poz. 1726) ustawodawca dokonał zmiany w ustawie z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polegającej na wprowadzeniu art. 103a o treści: prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z mocy art. 28 ustawy zmieniającej przepis art. 103a ustawy emerytalnej jest od 1 października 2011 r. stosowany także do osób, które prawo do emerytury nabyły w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli wówczas gdy ustawa nie wymagała rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Sąd Okręgowy zważył, że treść przepisu 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak i treść art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nie budzą wątpliwości. Ich treść jest jasna

i zrozumiała. Nie ma również wątpliwości, że art. 103 a cyt. wyżej ustawy

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dotyczy w sposób bezpośredni ubezpieczonej A. W., która wypełnia sytuacją prawną,

w której się znajduje, dyspozycję tegoż przepisu, skutkując obowiązkiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wstrzymania ubezpieczonej wypłaty świadczenia emerytalnego, skoro ubezpieczona kontynuuje zatrudnienie bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała

je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Sąd Okręgowy ustosunkowując się do zarzutów wnioskodawczyni w przedmiocie naruszenia zasady ochrony praw nabytych i zasady demokratycznego państwa prawa wskazał, że celem wprowadzenia kwestionowanego przez ubezpieczoną rozwiązania jest zachęcenie osób spełniających warunki do uzyskania emerytury do opóźnienia decyzji o przejściu na emeryturę i kontynuowanie zatrudnienia w macierzystym zakładzie pracy. W dobie kryzysu gospodarczego i spadku dochodów ze składek, rozwiązanie zwiększające równolegle wydatki FUS na emerytury pogłębia deficyt tego funduszu i pośrednio wpływa na wzrost wydatków budżetowych. Jednocześnie, co też należy podkreślić, w warunkach kryzysu gospodarczego, gwałtownie spada liczba miejsc pracy, co wymagało podjęcia przez pracodawcę działań zmierzających do odzyskania miejsc pracy, które obecnie zajmowane są przez emerytów. Nie bez znaczenia jest również okoliczność, że osoby, które przed dniem wejścia w życie art. 103a ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS kontynuowały zatrudnienie, pobierając równocześnie emeryturę, nie są zobowiązane do zwrotu za ten okres pobranych świadczeń. Wobec powyższego Sąd Okręgowy nie dopatrył się w kwestionowanej przez ubezpieczonego regulacji naruszenia ochrony praw nabytych, czy naruszenia zasady demokratycznego państwa prawa.

Tym samym stwierdzić należy, że nie zostały naruszone prawa nabyte, tj. prawo do emerytury, a jedynie zmieniły się zasady wypłaty świadczenia.

Sąd I instancji oddalił odwołanie wnioskodawczyni na podstawie cytowanych przepisów i art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od wyroku wywiodła ubezpieczona A. W. wnosząc o przywrócenie nabytego prawa wypłacanie należnej emerytury.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca wskazała, że organ rentowy przyznając jej świadczenie emerytalne opierał się na dokumentach, które przedstawiła. Wynikało z nich niezbicie, że jest zatrudniona w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w G.. Ponadto przez cały czas informowałam ZUS, że kontynuuję zatrudnienie, dołączając do akt wymagane zaświadczenia o zatrudnieniu i osiągniętych dochodach z tego tytułu. Obowiązujące przepisy zezwalały jej na łączenie emerytury z pracą, ponieważ przepisy wspierające zatrudnienie emerytów były częścią programu „50+” i były forsowane przez Ministerstwo Pracy.

Wnioskodawczyni wskazała, że emeryturę przyznano jej na stałe zgodnie z obowiązującymi przepisami i jest to jej nabyte, niezbywalne, konstytucyjne prawo. Skarżąca podniosła, że została naruszona zasada ochrony jej praw nabytych, wynikająca z zasady demokratycznego państwa prawa. Prawo nabyte w określonym stanie prawnym, nie może zostać odebrane tylko, dlatego że ustawodawca po dwóch latach doszedł do wniosku, że się pomylił i próbuje teraz naprawić błąd z mocą wsteczną. Prawo nie może działać wstecz i nie może naruszać praw nabytych, przynajmniej tak stanowi Konstytucja.

Apelująca wskazała również, że Trybunał Konstytucyjny w dniu 28 lutego 2012 r. (Dz.U. z dnia z 2012 r., poz. 251) orzekł, że zawieszenie przyznanych prawomocną decyzją świadczeń jest niezgodne z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni A. W. skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku.

W sprawie poza sporem jest, że ubezpieczona od dnia 1 września 2009 r. posiadała prawo do emerytury ustalone decyzją organu rentowego z dnia 19 października 2009 r. W tym czasie ubezpieczona kontynuowała zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy.

Obowiązujące w dacie nabycia prawa do emerytury przepisy nie uzależniały nabycia prawa do tego świadczenia od rozwiązania stosunku pracy.

Wskazać należy, że zgodnie z treścią przepisu art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Powyższy przepis został dodany przez art. 6 pkt. 2 obowiązującej od dnia 1 stycznia 2011 r. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) i obowiązuje z dniem 1 stycznia 2011 r.

Z kolei w myśl przepisu art. 28 ustawy nowelizującej - do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy [tj. przed 1 stycznia 2011 r.] przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 [tzn. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych] oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Z okoliczności faktycznych w niniejszej sprawie wynika, że pozwany przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 1 września 2009 r.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12). orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis utracił moc z dniem 22 listopada 2012 r., tj. z dniem jego publikacji w Dzienniku Ustaw RP, na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP (Dz. U. 2012, poz. 1285).

Po wyeliminowaniu wskazanego przepisu z obrotu prawnego uznać należy, że brak było podstawy do wstrzymania ubezpieczonej prawa do emerytury od dnia 1 października 2011 r., z związku z kontynuowaniem przez nią zatrudnienia. W kontekście rozstrzygnięcia o wadliwości zawieszenia świadczenia nie ma znaczenia, że wskazany przepis pozostawał w porządku prawnym tak w dacie wydania zaskarżonej decyzji, jak też w dacie orzekania przez Sąd I instancji.

Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c., sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Sformułowanie „stan rzeczy” obejmuje również stan prawny, w szczególności w zakresie prawa materialnego. Oznacza

to, że wydając wyrok sąd stosuje przepisy prawa materialnego obowiązujące w chwili zamknięcia rozprawy. Według tej zasady orzekł Sąd Apelacyjny. W chwili orzekania utracił już moc obowiązującą art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707), a zatem do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, w brzmieniu nadanym w/w ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r., nie stosuje się.

Skoro więc do emerytur przyznanych przed dniem 1 stycznia 2011 r. – w okresie, gdy nie zachodziła konieczność rozwiązania stosunku pracy – nie można stosować art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to wskazane w tym przepisie ograniczenie nie obowiązuje.

Sąd Apelacyjny akceptuje stanowisko przyjęte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2007 r., III PK 96/06 (OSNP 2008, nr 5-6, poz. 61), że nawet odroczenie wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 190 ust.

3 Konstytucji RP) stwierdzającego sprzeczność przepisu ustawy z Konstytucją nie stanowi przeszkody do uznania przez sąd, że przepis ten był sprzeczny

z Konstytucją od jego uchwalenia. W konsekwencji należy przyjąć, że stan prawny w zakresie prawa do wypłaty emerytury dla osób, które nabyły prawo do tego świadczenia bez rozwiązania stosunku pracy (gdy przepisy nie wymagały rozwiązania stosunku pracy) zmienił się z dniem ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego w ten między innymi sposób, że z dniem tym ustąpiło domniemanie konstytucyjności przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., a w rezultacie sądy orzekające w sprawie takiej, jak sprawa ubezpieczonej powinny uczynić wszystko, co leży w zakresie ich kompetencji, aby przywrócić stan zgodny

z Konstytucją (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2009 r., III UK 96/08, LEX nr 1001327).

Co prawda sąd ubezpieczeń społecznych bada zgodność decyzji organu rentowego z prawem na dzień jej wydania, to jednak w rozpoznawanej sprawie nie można było pominąć przepisu art. 316 § 1 k.p.c., zwłaszcza w sytuacji, w której na dzień wyrokowania przez Sąd Apelacyjny omawiany przepis art. 28 ustawy nowelizującej został wyeliminowany z systemu prawa. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 316 § 1 k.p.c. stosowanym odpowiednio w postępowaniu apelacyjnym z mocy art. 391 § 1 k.p.c. obowiązany był zatem wziąć pod uwagę zmianę stanu prawnego w tym zakresie. W wyroku Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2012 r., II UK 117/11, (LEX nr 1130393) wyjaśniono, że w art. 316 § 1 k.p.c. chodzi o zasady dotyczące czasu orzekania, które mają za zadanie określenie momentu właściwego dla oceny stanu sprawy przez sąd przy wydaniu wyroku (zasada aktualności), stan sprawy może bowiem w toku procesu ulegać zmianom. „Stanem rzeczy” w rozumieniu tego przepisu są więc zarówno okoliczności faktyczne sprawy jak i przepisy prawa,

na podstawie których ma być wydane rozstrzygnięcie (ich zmiana pomiędzy wytoczeniem powództwa lub złożeniem odwołania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych a zamknięciem rozprawy). Ponieważ art. 316 § 1 k.p.c. ma również zastosowanie w postępowaniu odwoławczym, to sąd drugiej instancji obowiązany jest brać pod uwagę zmiany w stanie faktycznym i prawnym sprawy, wpływające na treść rozstrzygnięcia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w punkcie pierwszym wyroku.

W punkcie drugim Sąd II instancji orzekł o kosztach procesu za instancję odwoławczą zgodnie z treścią przepisu art. 98 § 1 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c.